СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 267. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 14. листопада, 1929. VOL. XXXVII. No. 267. Jersey City, N. J., Thursday, November 14, 1929. THREE CENTS.

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ

НАДЗВИЧАЙНА СЕСІЯ КОНҐРЕСУ СКІНЧИТЬСЯ 22 ЛИСТОПАДА

БЕЗ УХВАЛЕННЯ ТАРИФОВОГО ЗАКОНА, ІЗЗА ЯКОГО Ї СКЛИКАНО.

ВАШИНҐТОН, 13. листопада. — Сенатори згідні з тим, щоби закінчити надзвичайну сесію конґресу так, щоби мати ще кілька днів відпочинку перед звичайною сесією, яка розпічнеться 2 грудня. Правдоподібно надзвичайна сесія буде замкнена 22 листопада.

ХВАЛЯТЬ ҐУВЕРА.

ЗА ЙОГО МИРОЛЮБИВІСТЬ І СТАНОВИЩЕ В СПРАВІ КОРАБЛІВ З ПОЖИВОЮ В ЧАСІ ВІЙНИ.

ВАШИНҐТОН, 13 листопада. — Сотки телеґрам наспіли до президента Ґувера зі всіх сторін Америки, в яких ріжні люде висказують президентови свої симпатії зприводу його промови в день Свята Завішення Зброї.

ПАПЕРИ ПАДУТЬ ДАЛІ.

НЮ ЙОРК, 13. листопада. — Відносини на нюйорській біржі не поправляються, а тільки погіршуються. Не тільки спекулятивні папери, але й солідні, які уважано за добру інвестицію, тратять на вартости, спадаючи кождого дня по кілька, а то й по кільканацять долярів на шері.

ПОРІВНУЄ ВОКЕРА З ГРАЧЕМ У ФУТБОЛ.

ШИКАҐО, 13. листопада. — Тут відбувається конференція в справі поліпшення методи правління містами. Між иншими говорив Лютер Ґулік з Ню Йорку про нюйорського мейора, Джімі Вокера. Ґулік підніс, що Вокер виграв виборчу кампанію у водевільній атмосфері. Вокер подібний до найспритнішого грача в футбол, котрий вміє добре літати й скакати та протиснутися через найменшу дірку.

СТУДЕНТИ І ПОЛІЦІЯ.

ПРИНСТОН (Ню Джерзи), 13. листопада. — Софомори принстонського університету давали фрешменам першу лекцію. Але в забаві за вирвання палки фрешмени виграли. Це старим студентам не дуже то припало до вподоби й вони почали обкидати фрешменів яйцями й овочами. В те вмішалася поліція. Тоді фрешмени й софомори забули за свою ворожнечу й почали бити полісменів. Наслідком того кількох студентів було побитих. За те студенти повибивали шиби в поліції й инших міських будинках.

50 ЛІТ ТЮРМИ ЗА РЕВІЗІЮ.

ЧЕНДЛЕР (Оклагома), 13. листопада. — Джеф Д. Геррис, літ 65, федеральний прогибіційний аґент, котрий наробив не одної пакости людям, коли переводив ревізії, шукаючи за алькоголем, зістав засуджений на 50 літ вязниці за вбивство фармера. Геррис убив фармера підчас трусу.

ЗЛОЧИНЦІ ОПЕРУЮТЬ БЕЗКАРНО.

НЮ ЙОРК, 13. листопада. — Осібняки, які вийшли з вязниці, або втікли з неї, допустившися ріжних фінансових спроневірень, можуть спокійно в Ню Йорку продовжати свій бизнес і продавати далі ріжні папери й далі натягати невинних людей. Так твердить Вотсон Вошбурн, заступник державного прокуратора. А діється не тому, каже Вошбурн, що в Ню Йорку можна вести такі бизнеси без спеціяльного уповноваження.

НАУКА ДЛЯ ТИХ, ЩО ҐРАЮТЬ НА МАРДЖІН.

НЮ ЙОРК, 13. листопада. — М. Г. Геррис стратив усі гроші, які віддав брокерови в ціли спекуляції. Він грав на біржі на т. зв. марджін, себто платив лиш одну третину ціни паперів у готівці. Коли папери почали нагло спадати, брокер вислав йому телеґраму, щоби до 10 годин рано доповнив бракуючу суму гроша. Геррис прийшов до свого бюра по 10-тій годині, відчинив телеґраму й хотів вислати чек, але йому подали, що вже запізно, бо папери продані. Тепер він хоче доходити своїх грошей через суд, але ледви чи зможе що вратувати.

ЗГИНУВ СЕРЕД ТОРГУ ЗА ЗАПЛАТУ.

МАНАҐВА (Нікараґва), 13. листопада. — Майор американської армії, Чарлз С. Мек Рейнолдс, запросив своїх приятелів на поїздку автомобілем. Та біля місточка Діярамби автомобіль заїхав у болото, з якого треба було його витягати, а потім заплатити тим, що його витягали. Майор торгувався з робітниками. Дійшло до того, що рішено покликати місцевого суддю, щоби вирішив справу. Та підчас дебати, яка не уставала, прийшло до такої острої виміни слів, що почалася бійка, підчас якої хтось вдарив так сильно майора по голові, що той погиб від рани.

Про той нещасливий випадок повідомлено сейчас вашинґтонський уряд. Майор Мек Рейнолдс полишив жінку і двоє дітей.

СЕРЕД ГЕТЬМАНЦІВ.

Серед гетьманців в Европі прийшло до розлому. Сваряться між собою д-р Залозецький, д-р Назарук та професор Томашівський, котрі в краєвій пресі нападають один на другого. Їх старається мирити В. Липинський, головний ідеольоґ Скоропадщини, але йому не ведеться.

Таксамо й серед американських скоропадчуків виникли непорозуміння. Тепер до них має приїхати адютант Скоропадського, князь Кочубей, щоби якось склеїти гетьманську ґрупу в Америці, що вже давно переживає часи своєї передсмертної аґонії.

ГРАБУЮТЬ ДО ЩЕНТУ.

В Київі перебував московський комісар торговлі Мікоян. Він заявив, що дізнався, що українське селянство, здаючи збіжевий податок для держави, ще має у себе досить збіжжа. Тому Москва має дати наказ про додаткове стягнення податку з України. Отож треба чекати, що українське селянство буде остаточно ограбоване при допомозі московських червоних військ.

ПОШЕСТЬ ТИФУ.

На Україні все більше поширюється пошесть черевного тифу. Пошесть охоплює майже всю Україну. Ізза браку відповідної медичної допомоги та відповідного виживлення населення смертні випадки надзвичайно часті. Вже тепер в ріжних районах хворіють тисячі людей.

ЗУБКОВА ВМИРАЄ.

Старенька сестра кайзера Вільгельма II-го, котра вийшла була заміж за молодого російського еміґранта Зубкова, тепер умирає, захворівши після того, як все її майно продано на ліцитації за борги її молодого мужа.

МУДРИЙ ПОЛІЦАЙ.

В Збаражі хтось отворив підробленим ключем касу виділу дорогового, вибрав 30,000 зол. і пішов собі. Поліціянт видів світло в середині і замісць зловити злодія, пішов зголосити про таємниче світло старості. Контроля, переведена опісля в касі, виявила ріжні „мальверзації”, по хлопськи „крадіжки”. В касових книгах дописували, вишкробували, словом „ратувалися”.

БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ.

Українське населення Буковини, побачивши, що його обманули цараністи обіцянками заведення української школи, протестують в той спосіб, що громадські ради по українських селах не вставляють в буджет грошей, потрібних на удержання початкової школи, доки в тих школах не будуть вчити по українськи. Такі ради, уряд вже декуди розвязав і наставив своїх реґентів, але й ці не важаться робити проти волі громади.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. пп. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1930 для членів У. Н. Союза вже розпочалася і що вже вислано календарі на адреси пп. Секретарів для слідуючих відділів:

Вислано почтою дня 13. листопада 1929 р.: Від. 1 (2 пакунки), 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65 (2 пак.), 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 76 (2 пак.), 78, 79, 81, 82.

Котрий би зі згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить Адміністрацію Свободи.

МЕРТВІ ДУШІ.

Перед виборами в Ню Йорку, в його гарлемській дільниці, комуністи подали заяву, підписану тисячею виборців, про виставлення свого кандидата на міський уряд. По виборах при підрахунку голосів виявилося, що на комуністичного кандидата подано всього 40 голосів. 960 виявилися мертвими душами.

ВИТРИМАВ БУРЮ.

Англійський новий повітроплав Р. 101 витримав страшну бурю. Вітер дув в силою 83 милі на годину. Всі спроби підчас лету в таку страшну бурю повітроплав витримав дуже добре.

ПОХІД ПРОТИ УКРАЇНЦІВ У РУМУНІЇ.

Антиукраїнська кампанія румунсько-боярських орґанізацій і орґанів шириться. „Універсул”, повідомляючи про нараду делеґації румунських студентських товариств у Чернівцях, пише: „Студенти ухвалили спільно розпочати протиукраїнський фронт всіма можливими засобами”.

Румунські фашисти вважають за недоцільну будьяку румунську роботу, поки в „зрусинізованих селах будуть учителі і попи-Українці”. Студентів-Українців не прийматимуть до студентських гуртожитків та їдалень.

ПОЛЯКИ РЕПРЕЗЕНТУЮТЬ ЗАХІДНУ УКРАЇНУ.

В Москві відбулася конференція робітників-Поляків, що живуть у Москві. На тій конференції була також ґрупа членів робітничо-селянської делеґації Польщі, Західної України й Західної Білоруси. Одностайними оваціями ухвалено резолюцію протесту проти арешту делеґатів т.т. Боровяка та Гункера, що повернулися до Польщі. Крім того ухвалено привітання ЦКВКП-(б), привітання, надіслане до Комінтерну для ЦК КПП і привітальну телеґраму Особливій Далеко-Східній армії.

ЗНИК КОМУНІСТ ГОЛЬЦ.

Німецький комуніст Гольц був викликаний до Москви для звіту за його деякі порушення партійної дисципліни. Пройшло кілька місяців і ні слова не чути про Гольца — ніби під лід пішов. В Берліні думають, що цього відомого комуністичного вожда в Німеччині, котрий був в опозиції до політики Сталіна, спіткала траґічна доля в Росії. Очевидно, партія заховала його туди, „де нема ні печали, ні воздиханія”.

РОЗСТРІЛИ СЕЛЯН.

У селі Сошниках, Баришпільського району, за аґітацію проти хлібозаготівлі ДПУ заарештувало кількох куркулів та між ними великого куркуля Мележика. Підчас арешту активно себе виявив сільський активист — комсомолець Лазаренко. За два дні після арешту син куркуля Мележика — Федір, що має 12 десятин землі та велике господарство, пострілом із рушниці поранив Лазаренка.

За цей терористичний вчинок Ф. Мележика притягли до права. Виїзна сесія київського окрсуду засудила куркуля-терориста до розстрілу та ухвалила сконфіскувати все його майно.

ЗВІЛЬНЕННЯ УРЯДОВЦІВ-УКРАЇНЦІВ.

У наслідок польської державної політики число звільнених із урядової роботи Українців більшає. Льокавтовані перебувають в дуже кепському матеріяльному стані. В такомуж стані перебувають і ті Українці, що залишили працю і по закону мали одержувати пенсію. Збори зльокавтованих українських урядовців та пенсіонерів у Львові, що відбулися 13 жовтня, поліція розвязала.

ЛІКВІДАЦІЯ КОНТРРЕВОЛЮЦІЙНОЇ ШПИҐУНСЬКОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ (?)

Орґани ДПУ викрили й зліквідували контрреволюційну шкідницьку й шпиґунську орґанізацію у військовій промисловости СРСР. Орґанізація мала завдання шкідництвом і шпиґунством послабити обороноспроможність СРСР і сприяти закордонним інтервентам. До особистого складу її належали здебільшого колишні вищі чини царської армії.

У звязку з цим колеґія ДПУ засудила до розстрілу Михайлова В. С. — кол. ґенерала, Височанського М. Г. — кол. ґенерала, дворянина, Димана В. Л. — кол. ґенерала, дворянина, Деханова В. Н. — кол. ґенерала, дворянина, Шельгу Н. В. — кол. ґенерала для доручень при кол. великому князі Сергії Михайловичу. Вирок виконано. Всіх инших обвинувачених у цій справі засудили на ріжні річенці увязнення в концентраційному таборі.

ХВАЛЯТЬСЯ УСПІШНИМ ЗДИРСТВОМ ЗБІЖЖА З УКРАЇНИ

З УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА ЗДЕРЛИ БІЛЬШЕ ЗБІЖЖА, НІЖ ЗПОЧАТКУ ПЛЯНУВАЛИ. РОБІТНИЦТВО ЗАДОВОЛЕНЕ ТАКИМ УСПІХОМ ПОЛІТИКИ СТАЛІНА.

МОСКВА (СССР), 13 листопада. — Московські комуністичні ґазети публікують відомости, що на Україні зібрано вже тепер більше збіжжа, ніж було пляновано зібрати його в біжучому році. Таксамо успішно пройшло збирання збіжжа в Білоруси, в Татарії та в Сибірі. В инших місцях Росії ще не зібрано всього, що було пляновано, але сподіваються й тут виконати намічену проґраму збору.

Робітництво задоволене такою успішною політикою Сталіна й тому радо вітає на вічах комуністичних промовців. Ґазети кажуть, що такий успіх комуністична влада мусить завдячити добрій „орґанізації масової акції”.

„Суботник” комуністичної молоді дав до праці 100,000 молоді, котра вивантажила 7,000 залізничих ваґонів у Москві. Притім виявилися причини, чому так багато ваґонів залишається на стаціях невивантаженими, що дизорґанізує транспорт. На ці причини має звернути свою увагу селянсько-робітнича інспекція. Тепер орґанізуються подібні „суботники” в инших містах.

ҐРЕКИ ТІКАЮТЬ З УКРАЇНИ.

ВЕРТАЮТЬСЯ ДО ҐРЕЦІЇ 50,000 ҐРЕКІВ-КОЛЬОНІСТІВ. НЕ МОЖУТЬ ВИТРИМАТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ГОСПОДАРКИ.

МОСКВА (СССР), 13 листопада. — Спершу виеміґрували з комуністичної Росії кольоністи Шведи, за ними рушили Німці, які готові тисячі миль їхати возами, аби вибратися з Росії. Тепер почався рух до повороту на стару батьківщину Ґреків-кольоністів, котрі мешкали на Україні в Маріюпільській і Таганрозькій округах та в Криму. Вони були почасти хліборобами, але головно провадили виноградники, овочеві сади та тютюнові засіви.

Тепер вони продають, або зовсім лишають все своє майно й виїзджають до Ґреції. Для цього вони звертаються до Москви, де одержують, як ґрецькі підданці, візи на виїзд. Радянська влада всіма силами старається перешкодити їх виїздови, але мусить зрештою видавати візи, як чужинцям. Дотепер уже більше ніж 3,000 Ґреків одержали виїздні візи. Ґрецький консулят у Москві атакують що дня сотки Ґреків, які стараються про візи до Ґреції. Правительство Ґреції заклопотане, що робити з біженцями з Росії, бо воно ще не примістило в себе всіх біженців з Туреччини.

НАПАДАЮТЬ ДАЛІ НА ЖИДІВ.

ПОРАНИЛИ НОЖЕМ ВІДОМОГО ЖИДІВСЬКОГО ЛІКАРЯ. ЗАБИТО ОДНУ ЖІНКУ Й ОДНОГО ЖИДА ТЯЖКО ПОРАНЕНО.

ЄРУСАЛИМ (Палестина), 13 листопада. — Коли відомий жидівський лікар очних хвороб, Тичо, йшов від свого автомобілю до офісу, на нього напав молодий Араб і сильним ударом ножа в спину тяжко поранив його. Лікар зпочатку думав, що його так болюче Араб штовхнув у спину, але пацієнти счинили крик, побачивши, що в спині лікаря стирчить ніж. Напасник зник без сліду.

Біля жидівської кольонії Каркур ґрупа узброєних Арабів-Бедуїнів напала на Жида Левіта, що з Жидівкою Бадаш їхав мулом. Левіта тяжко поранено, а Бадаш убили Араби, які зникли, захопивши зі собою її мула. Крім того занотовано багато окремих випадків нападів Арабів на Жидів у ріжних місцях Палестини.

КРИТИКУЮТЬ ПРОМОВУ ҐУВЕРА.

ВВАЖАЮТЬ, ЩО ЗАЯВА ПРЕЗИДЕНТА ҐУВЕРА В ДЕНЬ РІЧНИЦІ МИРА ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ЗНЕСЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЛЬОКАДИ Є НЕСЛУШНА.

ПАРИЖ (Франція), 13 листопада. — Европейська преса, вітаючи назагал промову президента Ґувера, виголошену в день річниці мира, ставиться неґативно до тої части його промови, де він говорить про необхідність скасування економічної бльокади воюючих держав. Преса говорить, що це иншими словами значить „годуйте тих, що нарушують закон”. Навпаки, преса вважає, що економічна бльокада держав, котрі викличуть війну, є найліпшим засобом до піддержання пакту Келоґа.

Цю частину промови може вітати лише Німеччина, яка так багато зазнала біди ізза економічної бльокади підчас війни, але не держави антанти, котрі одержували собі харчі з Америки й під охороною американської фльоти.

МАН НАГОРОДЖЕНИЙ ПРЕМІЄЮ НОБЛЯ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція), 13 листопада. — Цьогорічна нагорода Нобля за найліпшу літературну працю буде видана німецькому новелістови, Томасови Манови. Цей модерний автор однаково широко відомий читачам як у Німеччині так і за кордоном. Цього року нагорода Нобля виносить 46,299 долярів.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БЛУДНЕ КОЛЕСО

Сенатор Брукгарт не викрив ніякої сензаційної тайни, коли розповів нам про обіди міліонерів, в яких беруть участь і сенатори, а на яких подають алькоголічні напитки. Він тільки попав у халепу, бо згадавши за обід банкирів з 1926 року, змушений виявити, чи дійсно там подавали алькоголь, а далі подати, хто з сенаторів пив, а хто ні.

Своєю заявою сенатор Брукгарт поставив себе у дуже неприємне положення. Раз тому, що він так довго мовчав, заки виявив ту тайну, а далі поставив себе у позицію того, що доносить. Американський гуморист Вил Роджерс каже, що тепер американські господині добре призадумаються над тим, чи мати їм у себе Брукгарта за гостя.

Сенатор Брукгарт руководився добрими мотивами, коли звертав увагу загалу на те, що для богатих людей прогибіція не є ніякою перешкодою в уживанню алькоголічних напитків. Він хотів звернути увагу ще й на ту аномалію, що прогибіцію ломлять ті, що з уряду повинні стояти на її сторожі. Але що з того, коли Брукгарт підносить це на те, щоби боронити саму прогибіцію. Він не хоче добачити, що все те є наслідком того, що прогибіція не в силі удержатися, бо вона не має популярности навіть серед того тіла, що ухвалює закони.

Ще гірше поступає сенатор Шеперд, коли домагається ухвали закона, яким карано би не тільки продуцентів і продавців недозволеного алькоголю, але й покупців. Йому у відповіди подає сенатор Гос, що краще визнати, що прогибіція провалилася, як вишукувати щораз то нові способи для ратування престіжу прогибіційного закона, які прогибіції не виратують з упадку, але зате здеморалізують суспільність. На форсовання прогибіції видається річно, як подає сенатор Гос, $306,000,000. Видається на те, щоби ловити бутлеґерів. Гроші видають, а бутлеґерства не припинюють. Скількиж тепер треба булоб видавати, щоби шпіонувати ще й за тими міліонами, котрі купують алькоголічні напитки. Скільки то булоб нової нагоди для всяких темних осібняків, котрі вимушувалиб від людей гроші, грозячи їм доносом до влади за нарушення прогибіції.

Колиб ухвалено проєкт Шеперда, наступилаб повінь нової деморалізації. І вже це повинно усвідомити й найбільше загорілих приклонників прогибіції, що вона у такім виді, як її маємо, не в силі удержатися. Не можна людей змусити уважати за злочин те, чого не уважають злочином люде инших держав, словом: цілий світ. Не поможуть тут ніякі кари. Тут треба зміни закона.

ФІЛЬМА З УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Филм Ґілд Синема, що має театр рухомих образків на 52 Вест 8-ма Вул. у Ню Йорку, спровадила й виставляє тепер фільму з української революції „Арсенал". Фільму виробило „Вуфку", себто „всеукраїнське фільмове й кінове управління'', і її здавна вже розголошували як „українських 10 днів, що потрясли світом", як образ, ще кращий від „Потьомкіна", і такими иншими вихвалюваннями. В театрі фільму заповідали від кількох уже тижнів. Коли її не показували, то се пояснювали, що фільм задержано в цензурі. Через те довкола неї вироблено відповідну атмосферу вижидання чогось незвичайного. До ґазет американських і чужинецьких подавано вступні нотатки, заяви „вуфка", заяви й пояснення автора, і таке инче. Словом, ще заким фільму показано, фільма вже мала розголос, уже мала запевнений доспіх. Глядач, що входив у театр, уже був приготований бачити щось великого, гарного й цікавого.

Як тільки на екрані показалася оповістка, що зараз будуть її показувати, то зараз на салі зриваються оплески. Люди шевеляться, оглядаються на своїх сусідів, немовби хотіли сказати: „Бачиш? Арсенал!''

Починається довгий вступ, в котрому автор уважає за відповідне попередити глядача, на що він має звертати увагу в його фільмі. Виходило, що глядач самий не міг своїм розумом додуматися, як дивитися на фільму, і тому аж автор мусів повчити його, як се робити. В сій передмові автор каже свому глядачеви не ждати від фільми правдивих фактів („actual facts''). Се значить, правди там нема. Правда для автора не важна. Для нього важніше щось инше.

Що саме важне? Фільма, каже він, має бути символічне зображення народа в революції, а під революцією він розуміє боротьбу проти суспільної несправедливости. Гарно, най буде й так. Глядач може й так дивитися, як автор хоче. Нехай же буде й з авторової кобили міх. Нехай же люди, що там виступають, не будуть дійсні люди, а тільки символічні зображення суспільних стремлінь.

Автор каже, що народ у революції, себто виступаючий проти суспільної неволі, мусить рівночасно боротися зі своєю власною темнотою. Значить, він не конче добре зрозуміє, хто йому робить суспільну кривду. З того вийде трагедія, коли він свою силу буде повертати замісць на своє визволення, на своє дальше закріпощення. Се справді велика тема для великої фільми. Цікаво, що з того зробив автор.

Автор починає з українських селян. Малоземельні українські селяни. Стара мати-селянка. Трох дозрілих синів. Приходить війна й всі три вони йдуть битися за царя й атечество. Жінка сама лишається управляти землю, орати, засівати. Знаємо ми вже тепер, що буде з родиною, що буде зі землею, що буде зі синами. Але автор думає, що ми не знаємо, і показує нам. Гарно, хай показує. Тільки що при тому він заплутується і замісць показувати, що діялося з українськими селянами-салдатами, заліз межи Німців. Так і кінця немає сим образам Німців. Тут Німець божеволіє від воєнних сцен. Там другий виповідає послух своїм офіцирам, оружа кидає. Значить, по старому: як тільки Українець побачив Німця, так Німець став для нього важніший від свого рідного.

Вертає нарешті автор до Українців. Здається, що він на те тільки Німців показав, щоби протиставити Українців Німцям, щоби глядач, побачивши Німців, ще краще міг побачити Українців. Починає автор характеризувати Українців. Починається валити фронт, починається валити московська держава. Се все не важне для Українця. Для нього важна земля. Тільки що там хліба нема й робити на землі нема чим, бо ввесь хліб і ввесь живий інвентар забрали царські урядники для війни. Дома діти хліба плачуть, а селянка, не маючи що їм дати їсти, береться дітий буком годувати, що звірськи катувати. Там селянин вивів на поле шкапу пасти; дивиться на своє поле, а там колос колоса докликатися не може. Селянин, однорукий ветеран війни, в непогамованій люти бере бука й катує свою шкапину, аж поки знемігся й на землю не впав. І так автор показує нам на переміну то селянку, що катує свої діти, які просять хліба, то селянин катує свою худібку, якої не має чим нагодувати. Так немовби все українське селянство тільки тим і займалося, що зганяло свою злість за свої злидні на неповинні діти й німі звірята.

Серед розвалу російської держави українські патріоти пробують збудувати українську національну державу. Автор показує, що серед українських богачів живе почуття-свідомість, що Московщина поневолювала й катувала Україну триста літ. Проти кого звертається се почуття образи? Автор каже нам, що проти бідного московського селянина, богу духа винного, котрий мандрує з війни домів через Україну. Автор не бачить, що на Україні є тисячі московських поміщиків, московського попівства й урядників, які не давали українському народови навіть доступу до освіти. Ні, автор се поминає. Для автора се маловажне. Не даром же автор на вступі сказав, що від нього правди не ждати. Ось так ми дістаємо ще один образ українського народа: в своїй резолюції він звертається з одного боку проти дітий та проти худоби, а з другого боку проти нещасного московського селянина.

Що робить українська держава? Автор каже нам, що вона грабить московських салдатів, що їдуть з фронту до своїх домів. Нападають українські жовніри на московських салдатів у поїзді та обдирають їх до гола. Мовляв: „Давай зі себе **українські** чоботи! Давай зі себе свиту: се **українська** свита!" Правда, на ділі воно було троха інакше. Російські салдати, покинувши фронт, грабили Україну з усего добра. Та сього автор не каже. Він заповів, що від нього правди не ждати. Але пощо йому треба було представити Українців грабіжниками московських салдатів?

Характеризує далі автор українську державу й український національний рух. Представляє, як на Софійській площі в Києві відбувається українська демонстрація. На площі стоїть памятник Хмельницького й на нього вдерлося богато Українців. „Хто такий сей чоловік на памятнику?" — питають. „Якийсь давний пан, що був ґенералом". То все, що вони знають з української минувшини.

Несуть у параді образ Тараса Шевченка. Патлаті московські попи, що мусять викликати в глядачів сміх або обридження, кадять перед образом Шевченка! Правда була деинде. Шевченка сі попи переслідували, виклинали. Але автор собі преспокійно представляє, що попи кадять Шевченкови. Значить, тут брехня на брехні їде й брехнею поганяє.

А „українська буржуазія" перед сим Шевченком ставить лямпочки з маслом, а Шевченко з образа сі лямпочки здуває, бож преціњ Шевченко, на думку комуністів, бувби комсомольцем або чекістом, якби був дожив 1917. року. Скільки правди в сьому почитанню Шевченка, не треба й додавати. Але пардон, хто тут говорить про правду? Невжеж автор з самого початку не виперся правди?

Як уже є українська національна держава, каже автор, то певно вже й конвенція мусить бути. Значить, Українець се балакун, нездібний на акцію, а тільки на балаканину.

Збори Української Центральної Ради зображені як збори грубої інтеліґенції та добре випасених хуторян і дуків. Се збори ворогів вивласнення великих земельних посілостий. До сеї брехні додано ще одну: до Центральної Ради приходить буцімто телеграма від моряків чорноморської фльоти, в котрій моряки заповідають виступ проти Ради. Всі члени Ради відразу похилили голови. Їм здавалося, що з Чорного моря на них підноситься велика ґармата. Се нібито всі тхорі, що бояться за власне безпеченство. Хтось там пробує підняти руку, щоби голосувати проти президії, але побачивши, що ніхто з ним не голосує, починає рукою чіхати бороду. Себто не мають навіть горожанської відваги сказати своє слово.

А проти українського народа, змальованого таким темним, жорстоким, грабіжницьким, тупим, боязливим виступає нібито український робітник. Він виступає проти диких Українців, що граблять вертаючих з фронту. Він сміється над українськими заходами коло будови буржуазної держави. Він заходить у Центральну Раду промови голосити. Він іде боронити арсеналу і робітничих рад. Його Українці пробують всюди відсунути, виперти, вбити навіть, але його вбити не можуть, бо він, автор запевнює, безсмертний. Хотівби глядач вірити в сю безсмертність, тільки що автор правди там дуже не тримається й глядачеви се приходить трудно.

Сей безсмертний робітник запевняє нас на вступі, що захопить усе в свої руки та стане тим кермувати. І автор не хотячи показав нам, як саме сей робітник править. Вертає сей робітник з фронту, а тут на поїзді зіпсулися гальми. Машиніст задержав поїзд. Салдати кажуть йому їхати далі. Машиніст не може повезти людий на певну смерть. Салдати приставляють йому кріси до чола й кажуть їхати. Він відмовляється. Його покидають. Салдати їдуть самі. Машиніст біжить за поїздом, поки може. Наш безсмертний керовник, котрий казав, що ми направимо гальми, сидить на возі, [illegible] чорні брови й чорну думку думає, як то направити гальму. Тимчасом поїзд без гальми розбивається. Тисячі салдатів гине, — тут уже без вини української буржуазії, — але робітник наш безсмертний виходить ціло, щоби далі повести працю комуністичної розбудови краю. Се є справдішний образ большевицької господарки.

Кромі сього доброю ще треба назвати фотоґрафію. Села й снігом укриті береги справді сфотоґрафовані добре. І хитро вжито фотоґрафованнє з перекривленою камерою, що дає враження виверненого порядку. Зрештою всі другі прийоми старі, як світ, чи там кінематоґрафічна штука. Можна сказати, що в Америці висше штука стоїть. Приміром, дирекція вживає старого способу роблення враження на глядачів, що полягає на тому, що на героїв дається гарних мущин, а на противників героїв типи викривлені, грубі, тупі лиця. На „центрального героя" українського молодого чорнобривця. Колиб йому ще підбілити білка та казати йому вдавати обурення або захоплення, то деякі дівчатка з Ґрінвіч Виледжу, де сей образ ставлять, готові подумати: „І справді, як можна було українському народови опертися таким гарним ідеям? Як американська фільма вживає нині такого старого способу, то публика на се тільки підсміхається, а тут комуністична публика, що сиділа в театрі, держала руки на поготовлю, щоби плескати фільмі, — зовсім, як діти, що тішаться, як гарно горить хата. Зрештою ся публика не все знала, коли плескати. Бували случаї, що на салі комуністи піднимали оплески, коли на екрані зявлялися українські протикомуністичні відділи. Конець фільми прийшов так несподівано, що сього охочі до оплесків руки навіть не завважали. Навіть для них фільма була великим розчарованнєм.

Автор і дирекція мали гарну й велику тему перед собою, але вони не доросли до того, щоби змалювати ту велич, найбуде страшну і розпучливу, яку в собі мусить мати кождий великий світовий переворот.

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).
(З болгарської мови переклав Михайло Процик).

(34)

— В бік — прошептав ранений.

— Ми виняли стрілу — сказала Славка з розпукою.

Святослав звернувся до своїх людей:

— Вас пятьох занесе Радоіла в мою хату, а ти, Славко, ходи зі мною.

Князеві люди взяли на руки воєводу та винесли з ліса.

Святослав держав Славку за руку.

І всі помало йшли засипаним снігом Марним Полем до столиці.

Падав щораз більший сніг. Принесли Радоіла в хату та поклали на ліжко, в цій самій кімнатці, в якій скривався передше.

Ране не була тяжка. Воєвода зімлів був наслідком уплиSву крови. Радоілів товариш, що розумівся на лікуванні, сказав, що ранений подужає до тижня.

Славка щасливо вернула у палату на другий день вечером. Одначе Святослав не позволив їй бачитися ані з батьком ані з Радославом.

Був вдоволений, що ранений видужував з кождим днем більше. Осьмого дня вечером Радоіл устав, сильна природа поборола недугу.

Три дни пізніше Радоіл, переодягнений за куманського купця, відвідав криївки своїх товаришів.

Всього пять днів ділило їх від дня, визначеного до нападу на Царевець.

Історичний день.

Радоілова дружина не знала нічого про Святославові пляни. Знали лише Станко й Іван, але загал цих хитрих, бездомних людей прочував інстинктовно, а передовсім із високої плати, яку їм давали, що їх ужиють не на грецькій землі, але на місці...

Рішено було виявити їм правду щойно того вечора, як матимуть напасти на Царевець.

Святослав дріжав із жаху, щоби зрада або неоглядність, а навіть якийсь припадок не виявили перед часом змови, за яку Чокі мстився би страшно.

Надійшов рішаючий день.

День знаний нам. Чокі справляв пир з нагоди обрізання свого сина, зродженого з підложниці.

Плян був такий. Сорок Радоілових людей мало стерегти з укриття чотири ворота твердині, щоби перешкодити тим, що хотіли би втікати з Царевця. Двацять Радоілових товаришів, переодягнених по татарськи, мало перейти якнайтихіше мур твердині по драбинах і шнурах. Там Темир, що говорив по татарськи, мав увести в блуд варту Великих Воріт. Тоді Балдієві добровольці, злучившись із рештою Радоілових товаришів, мали ввійти на Царевець.

Той плян було дуже тяжко виконати, а дуже легко вдаремнити. Та лише такий плян був можливий.

Вечером монастир Св. Тройці став заповнятися добровольцями. Перед ворітьми стояла варта. Кождого, що сказав клич: „З нами Бог", впускали і він увіходив спокійно до середини, щоби загрітися в черничих келіях при огнищах. В инших келіях роздавали зброю. Ігумен о. Ангеларій додавав відваги юнакам, весело їх картав і благословив. Инші входили просто до церкви засвітити свічки та помолитися.

Пізніше надійшла і Радоілова дружина. Всі вечеряли скоро, настоячки. Черці давали їм по чарці горівки. А все це робилося тихцем. Сотники і десятники доглядали порядку. Вождом добровольців був Іванко, колись начальник за Івайла. Радоіловій дружині проводив Станко. Нетерпеливо ждали вони хвилі походу на Тирнову.

Іванко мав повести своїх до банового дому, а Станко до Годиславового.

Князя запросили на пир до палати. Там мав він довершити свій плян.

Вкінці надійшов вичікуваний нетерпляче післанець із приказом рушити походом.

Дали знову по чарці вина кождому. Ігумен поблагословив їх, побажав побіди над ворогом Христа і войовники вийшли тихцем, двома окремими відділами.

Ігумен Ангеларій пішов також із добровольцями.

Чернець Никанор.

В той час в одній з келій митрополії сидів при столі молодий чернець, блідолиций, ясноволосий, з рідкою бородою та писав на чистому листку літописа. Велика воскова свічка кидала дріжуче світло на хоровите лице черця та на пожовклий листок перґаміну.

Той чернець то був канцлер патріярхату, отець Никанор. Він разом із Йоакимом перенісся до митрополії. Гусяче перо скрипіло по перґаміні, який вкривався дрібними стрічками письма. Очи Никанора блистіли огнем одушевлення. Вкінці відложив перо та став голосно читати це, що написав у церковно-славянській мові. Був то літопис подій у Тирнові, яких він сам був свідком.

Читав глухим, співним голосом:

„І в році 1280. від рождества Господа нашого Ісуса Христа, цар Іван Асен, негідний син царя Михайла, а внук блаженної памяти великого царя Івана Асеня, втік із преславного города Тирнови, з причини ненависти народу та пішов до Греків із державними скарбами."

— Анатема!

„І після нього, тому що не було царя, бояри вибрали царем достойного та великого куманського боярина Юрія Тертера, з куманського роду. І він володів спокійно. Але, з Божого допусту, напав із величезним військом невірний Татарин Ногай та поневолив царство і богато християнської крови пролила його правиця... І богато нещасть накоїли поганці."

— Анатема!

„І злякався тоді цар Юрій поганців і втік із столичного города Тирнови. Було то року Божого 1292.

„І невірний Ногай ввійшов тоді у славний город Тирнову та посадив на престолі боярина князя Смілеця, щоби був його підданим. І тоді великий сором упав на болгарське царство. І я, негідний раб Божий, єромонах Никанор, проливав горячі сльози, бо то був великий сором, бож Господь карав нас за гріхи наші.

„І царя Смілеця зненавиділи небаром і налякався він та в нічному сумерку покинув свою палату. І втік із столичного города Тирнови. Це сталося цього року і я був свідком цього.

„І цього року прийшов у Тирнову князь Святослав, син царя Юрія Тертера, і велика радість оволоділа народом. Але Бог справедливий за гріхи наші зіслав із пустині невірного хана Чокія, сина проклятого Ногая, і цей прийшов із численними войовниками та засів на царському престолі!"

— Анатема!

„І я, грішний раб Божий, Никанор, знову проливав гіркі сльози, бо Бог відняв від нас свою правицю. І правовірний князь Святослав..."

(Дальше буде).

СПРАВЛЕННЄ ПОХИБКИ.

У вчорашному числі Свободи у звіті з віча в Елизабеті, Ню Джерзі, по тексті англійської резолюції пропущено отсей уступ:

Слідуючий забрав слово гр. Р. Слободян та в майже годинній бесіді обговорив початки славянського племени й початки нашої нації колись могучої, а днесь поневоленої [illegible] нашими братами Славянами. „Діли та пануй!" — се було гасло Римлян і сего гасла придержуються наші сусіди, називаючи нас русінами, бойками, лемками, гайдамаками, мало-поляками, мало-русинами, мазепинцями, руснаками, аби тільки не Українцями. Вони знають, що зєдинений сорок-міліоновий народ може бути страшним та скорше чи пізніше вибореї собі волю. В їх інтересі лежить нас ділити, а перед світом кричати, що такої нації нема. Нашим обовязком є подбати, щоби світ нас пізнав, а світ пізнає нас тут тоді, як ми пізнаємо самі себе, як злучимось разом до боротьби з ворогами й постоїмо за свої слушні права.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Андрея, від. 66, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 15-го листопада, в годині 8-мій вечером, в школі of St. John of Nepomuk, 406 E. 67 St. Проситься всіх членів вирівнати свої належитости, щоб не затягати довгів на слідуючий рік, бо в противнім разі будуть суспендовані. Л. Шумелда, предс.; Л. Фединяк, секр.

СТАМФОРД, КОНН. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, повідомляє, що звичайний мітінґ відбудеться в годині 7. вечером в суботу, 16. листопада, в гали церковній, 135 Greenwich Ave., задля того, що 17. листопада відбудеться свято української державности. — В. Карій, предс.; С. Корівчак, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 170, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться в пятницю, 15 листопада, в гали під ч. 72 Morris St. На ці збори кождий член повинен обовязково явитися, бо є важні справи до полагодження. — В. Пасічняк, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 16. листопада, точно в годині 7-ій вечером, в Нар. Домі, 72 Морріс ул. Проситься всіх членів явитися на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Йосиф Крайник, предс.; Василь Глива, кас.; Семен Кусень, секр.

ТАВТОН, МАСС. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 122, повідомляє своїх членів і членкинь, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. листопада, в годині 2-ій пополудни, в Товариській Гали, 14 Maple Ave. Проситься всіх членів прибути на час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости. — І. Пашковський, секр.

ВІЛКС БЕРРИ, ПА. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 223, подає до відома, що збори відбудуться в неділю, 17. листопада, в гали парохіяльній, в годині 3-ій пополудни. Обовязком є кождого члена прийти на сі збори і вирівнати свої вкладки; довгуючі члени будуть суспендовані. — Петро Мальборський, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Ґеорґія, від. 239, подає всім своїм членам до відома, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 17 листопада, точно в 1-ій годині пополудни в домі Амер. Горожан на Franklin St. Проситься всіх зійтись точно на час, бо є богато важних справ до полагодження. — Волод. Сегінь, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Вільна Україна, від. 176, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17. листопада, в годині 3.30 пополудни, в помешканні Укр. Гор. Клюбу. Рівнож повідомляється членів, що збори тому відбудуться в неділю, що Тов. влаштовує баль в суботу. — М. Дутчак, голова; Н. Вітушинський, кас.; Р. Рубльовський, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17 листопада, в годині 2-ій попол., в сали У. Н. Дому, 237 Hope Ave. Тому, що це остатні місячні збори перед річними зборами, всі довгуючі члени мусять вирівнати свої залеглости, щоби можна передати книжки до контролі і приготовити річне справозданне. Це останній місяць в котрім будеться принимати нових членів без оплати вступного. — Вол. Лелет, пр.; Мих. Федоров, кас.; Вас. Микитин, писар.

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила і Методія, від. 86, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 17-го листопада, зараз по Сл. Божій, в Укр. Школі на Ривер стр. Проситься всіх членів прийти на означений час і вирівнати свої залеглости, щоби не передавати жадних довгів новому урядови, котрий буде вибраний слідуючого місяця. — Павло Саламаха, фін. секр.

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 34, повідомляє усіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членкинь, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 17. листопада, в годині 2-ій пополудни, в гали церковній при Іст 31-ій ул. і Charleston Ave. Всі члени повинні явитись, бо є дуже важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Не явившийся на сей мітінґ член заплатить кари 50 ц., а урядник 1 дол. — Іван Чмирид, фін. секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, подає до відома своїм членам, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 17. листопада, в годині 2-ій пополудни точно, в гали де звичайно. Обовязком є кождого члена бути на мітінґу, бо є важні справи до вирішення. Довгуючі мають прийти і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. В тім місяци будемо принимати нових членів до Бр. і У. Н. Союза без оплати вступного, тож корнстайте з нагоди. — А. Іванів, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Наші діти.

— Мамо, куди йдуть місіонарі та людоїди: до неба чи до пекла?

— Людоїди йдуть до пекла, а місіонарі до неба.

— А коли місіонар є в животику людоїда?

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

— З якої причини стараєтеся одержати дозвіл на ношення оружжа?

— Бо я мушу часто відбирати гроші від довжників.

— Ага — і боїтеся бандитів...

— Не так бандитів, як довжників.

— Прошу мені дати перевязки, йодину, вату та фляшку лізолю.

— Бийтеся Бога, а вам яке нещастя сталося?!

— Статися — ще не сталося, але, бачите, я купив собі мотоцикель.

Артистка П. Отава в ролі Роксани.
(Образець з фільми „Звенигора". — Читайте оголошення на іншім місци.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА... ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК. ...відомі, ...має гаран... ...тности.